

далі, з її виходу, через блок 12 формування сигналу відкриття каналів передачі відеопотоків, на перший вхід планшету 4 та, за командою патрульного, подачею сигналу з виходу планшету 4 на другий вхід логічної схеми АБО 11 і далі, з її виходу, через блок 12 формування сигналу відкриття каналів передачі відеопотоків, на перший вхід планшету 4.

Висновок. Перевагою запропонованої системи управління нарядами мобільної патрульної служби є можливість автоматичного включення каналів передачі відеопотоків з міста події або злочину до диспетчера, адже інколи патрульні змушені негайно приступати до ліквідації обставин, що виникли при правопорушеннях. Важливим аспектом діяльності системи є також можливість у будь-який момент активізувати канали передачі відеопотоків безпосередньо командою диспетчера або патрульного, що посилює надійність функціонування визначеної операції системи.

Бібліографічні посилання

1. Інструкція “Про організацію діяльності чергових частин органів і підрозділів внутрішніх справ України, направленої на захист інтересів суспільства і держави від протиправних посягань”: Наказ МВС України № 181 від 28.04.2009.

2. Система управління нарядами мобільної патрульної служби / Вишня В.Б., Глуховець В.А., Золотоноша О.В., Рижков Е.В. // Патент України на корисну модель № 118449. Україна. Заявка № u201701677, МПК H04B 1/04, Бюл. № 15, 10.08.2017.

Надійшла до редакції 19.02.2018

SUMMARY

Fomenko A. Ye., Vyshnya V.B. Improving video channel management in the district system - patrol police. The peculiarities of the activities of the mobile patrol service and ways of its improvement are explored. The system of management of the outfits of the mobile patrol service is offered, the advantage of which is the possibility of automatic inclusion of channels of transfer of video streams from the scene of a crime or crime to the dispatcher, because sometimes patrols are forced to immediately begin to eliminate the circumstances that arose during the offenses. An important aspect of the system's activity is also the ability, at any time, to activate channels for the transfer of video streams directly by the team manager or patrol, which increases the reliability of the operation of a certain operation of the system.

Keywords: outfit, dispatcher, video streams, video recorder, channels, patrol service, tablet.

УДК 343.98

Шинкаренко І.Р.

кандидат юридичних наук, професор
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-1-9-16

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СИЛ ПРАВОПОРЯДКУ ТА СПЕЦСЛУЖБ НА ТЕРЕНАХ УКРАЇНИ

Визначено теоретичні проблеми та історичні закономірності становлення системи оперативно-розшукової діяльності на теренах України. Досліджено напрямки становлення ОРД правоохоронних органів України. Вивчено позитивні та негативні риси й закономірності становлення організаційно-тактичних моделей ОРД на різних етапах розвитку українського суспільства.

Виокремлено основні риси та складові ОРД на різних етапах історичного розвитку державності на теренах України. Надано авторську періодизацію становлення ОРД на теренах України.

Ключові слова: оперативно-розшукова діяльність, негласна робота, агенти, негласне розслідування кримінальна поліція, сили оперативно-розшукової діяльності.

© Шинкаренко І.Р., 2018

Постановка проблеми. Основним викликом сьогодення до кримінальної поліції є перебудова моделі діяльності кримінальної поліції з реактивної на проактивну. Означене в умовах існування інформаційного суспільства визначає здійснення постійного аналітичного пошуку та аналітичної діяльності на підставі реструктуризації та оптимізації потоків інформації. Основою означеного може стати визначення закономірностей та підґрунтя розподілу етапів становлення ОРД оперативних підрозділів поліції. І як наслідок, необхідно адаптувати організаційно-тактичної моделі ОРД.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. На сьогодні існує декілька підходів до періодизації історії становлення оперативно-розшукової діяльності: цивілізаційний [1, с. 53–57], нормативний [2; 3, с.1–3], системно-правовий [4], державно-суспільний [5; Маркушин А.Г.; 6, с. 15–28], структурно-функціональний [7, с.71–71;], морально-етичний [8, с.76–78].

Мета статті – визначення теоретичних проблем та історичних закономірностей етапів становлення системи оперативно-розшукової діяльності на теренах України.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні з'явилися прихильники визначення періодів становлення ОРД відповідно до типу цивілізації. Прихильником цивілізаційного підходу є В.О. Біляєв. На його думку, цей підхід полягає в аксіомі, що визначає наявність особливого культурно-історичного тупу, який є основою суспільного устрою та моделі державного апарату, а також відповідає кожній локальній цивілізації. Як наслідок, існування відповідних спеціальних форм протидії злочинності негласними оперативно-розшуковими методами. Засновуючись на цьому принципі, В.О. Біляєв визначив такі періоди розвитку моделі оперативно-розшукової діяльності.

Перший період – відсутність спеціалізованих установ на ґрунті становлення Київської древньоруської держави, її занепаду, епохи Польсько-Литовського володарства на ґрунті формування західно-слов'янської (територія Галиції, Буковини, Закарпаття) та православної (східнослов'янської) цивілізації (східно-українські землі).

Другий період – децентралізована модель системи установ кримінального розшуку у часи існування станово-представницької монархії Московської держави та приєднання до Росії древньоруських (українських) земель в 1654 р. (воз'єднання України з Росією), у 1793 р. (другий розподіл Польщі) та у 1795 р. (третій розподіл Польщі) до повалення її у 1917 р.

Третій період – централізована система кримінально-розшукових підрозділів на ґрунті формування державоцентристської парадигми суспільного розвитку відповідного культурно-історичного типу східнослов'янської цивілізації на ґрунті соціалістичного суспільного устрою (1917–1991 рр.) [1, с. 53–57].

У той же час О.В. Біляєв детально не розглядав зміст карного розшуку в означені періоди та не визначав його складові.

До представників нормативного підходу періодизації становлення належать М.П. Водько, О.М. Бандурка, К.К. Горінов, В.С. Овчинський, А.Ю. Шумілов, О.Г. Ковальов, А.І. Крулькевич.

О.Г. Ковальов, розглядаючи етапи розвитку оперативно-розшукової діяльності органів внутрішніх справ на рубежі XIX–XX ст., виокремив сім етапів. Перший етап (1892–1914 рр.) прийняття низки інструкцій, що регламентували діяльність начальників охоронних відділень з використанням негласних співробітників (філерів). Другий етап (1914–1918 рр.) характеризувався подальшим удосконаленням і деталізацією правового регулювання окремих аспектів ОРД, а також розмежування функцій жан- дармерії і поліцейських розшукових установ. Третій етап (1918 – середина 1930-х р.) визначається як етап поступового перевтілення ОРД у спеціалізовану сферу діяльності ОВС, а також характеризується створенням підрозділів карного розшуку. Четвертий етап (середина 1930-х рр. – 1958 р.) – утворення у березні 1937 р. служби по боротьбі з розкраданням соціалістичної власності та розподілом їх оперативно-розшукових функцій. П'ятий етап (1958–1973 рр.) характеризується легалізацією ОРД та прийняттям Основ кримінального судочинства СРСР та союзних республік, початок розробки в області теорії ОРД (А.І. Алексєєв, Д.В. Гребельский, А.Г. Лекарь, В.В. Сергєєв, Г.К. Сінілов). Шостий етап (1973–1992 рр.) характеризується удосконаленням нормативно-правової і відомчої бази, що регламентує ОРД, а також активізацією досліджень в області теорії ОРД. Сьомий етап (с 1992 р. по теперішній час) – законодавче закріплення ОРД у спеціальному законі, що є підґрунтям удосконалення відомчого регулювання та здійснення наукових досліджень [2, с. 70–75].

Фактично означена класифікація є основою розподілу правового регулювання ОРД. А.І. Крулькевич поділяє його на чотири базових етапи: 1) правова регламентація розшукової діяльності періоду феодалізму (XI – XVIII ст.); 2) правова регламентація розшукової роботи в Російській імперії (XVIII – XX ст.); 3) правове регулювання ОРД в радянський період (листопад 1917 р. – серпень 1991 р.); 4) правове регулювання ОРД в сучасний (пострадянський) період (лютий 1992 р. – по теперішній час) [9, с. 7–10]. Недоліком означеної класифікації є перш за все неврахування становлення правового регулювання ОРД на українських землях, що входили до складу інших держав та не проаналізовані нормативні акти періоду революційної боротьби 1917–1920 рр. Основна увага приділена була тільки радянському правовому регулюванню.

Дещо іншим є державно-суспільний підхід у визначенні етапів становлення оперативно-розшукової діяльності, що полягає у встановленні взаємозв'язку формування державних установ та структури суспільства на відповідних етапах розвитку людства та визначення нормативними актами розшукових функцій установ з поліцейськими функціями. Таким чином, на ґрунті аналізу робіт науковців країн СНД можемо визначити, що до базових періодів становлення та розвитку ОРД на пострадянському просторі належать такі.

Перший – розшук на Русі в IX–XVII століттях під час формування Російської держави, який підрозділяється на підетапи:

- початковий етап становлення російської державності (Руська Правда) (IX–XV ст.);

- формування централізованої Російської держави визначається використанням окремих методів розшуку для переслідування державних злочинців, звинувачених у скоєнні тяжких злочинів, а потім поширилися і на інші дії (XV–XVI ст.).

Другий – становлення розшукової справи в Російській імперії за часів Петра I (XVII – XVIII ст.):

- поява посадових осіб розшуку – «сищики» і «обищики» (вживаються як синоніми («Наказ сищикам втікачів і холопів» (прийнятий Боярської Думою в 1683 р.) та формування системи центральних органів управління Російською імперією, званих наказами і в їх числі розбійний наказ (XVII – початок XVIII ст.);

- період формування системи правової регламентації розшукової роботи (початок XVIII – початок XIX ст.) – створення політичної поліції (Таємна канцелярія розшукових справ (1718 г.); поява розшукових команд та створення фіскальної служби для боротьби з казнокрадством і хабарництвом з приписом їй «над усіма справами таємно наглядати», «про безперешкодний розшук, переслідування сищиками злодіїв, розбійників і їх спільників»;

- період формування оперативно-розшукової функції державної поліції (початок XIX – 50-ті роки XIX ст.).

Третій – розвиток розшукової діяльності в епоху реформ (XIX – XX ст.):

- формування правової бази діяльності поліції відповідно до судової реформи та організація розшукових відділень (1860–1868 рр.);

- становлення кримінальної поліції та розвиток методів розшукової діяльності політичною поліцією та прийняття Закону «Про організацію розшукової частини» з визначенням ведення внутрішнього (агентурного) спостереження та зовнішнього (філерного) спостереження та розмежування функцій політичної та сискної поліції (1868–1917 рр.);

Четвертий – революційний і радянський етап розвитку (1917–1991 рр.):

- знищення розшукових підрозділів поліції та формування підрозділів карного розшуку (1917–1920 рр.);

- зміцнення нормативного регулювання та розмежування основних напрямків діяльності карного розшуку, підрозділів боротьби з розкраданням соціалістичної власності та слідчими підрозділами (1920–1941 рр.);

- посилення агентурно-оперативної функції оперативних підрозділів та закріплення існуючої структури МВС та МДБ-КДБ (1941–1958 рр.);

- формування законодавчої бази оперативно-розшукової діяльності на ґрунті прийняття Основ кримінального провадження Союзу РСР і союзних республік – 1958 г. і кримінально-процесуальних кодексів союзних республік, розробка розгалуженої відомчої нормативної бази оперативно-розшукової діяльності МВС та КДБ (1958–1991 рр.);

5. Оперативно-розшукова діяльність в сучасний період:

- перехідний – прийняття пострадянськими країнами Законів «Про оперативно-

розшукову діяльність» та становлення нормативної пострадянської бази оперативно-розшукової діяльності, орієнтованої на використання результатів оперативно-розшукової діяльності для підготовки і здійснення слідчих дій і проведення оперативно-розшукових заходів щодо попередження та розкриття злочинів, а також в якості доказів у кримінальних справах після їх перевірки відповідно до кримінально-процесуального законодавства (1992–1995 рр.);

- прийняття новітнього Закону РФ «Про оперативно-розшукову діяльність» (від 12 серпня 1995 г.), в якому вже не було головної ідеї про використання результатів ОРД в якості доказів та поступове розмежування функцій – задач оперативних підрозділів правоохоронних органів (1995 р. – по теперешній час).

Ми вважаємо, що, окрім нормативного, системно-правового чинника, необхідно враховувати структурно-системно-діяльнісний, а саме притаманність тому чи іншому етапу суб'єктів, об'єктів, окремих елементів та ознак оперативно-розшукової діяльності.

Взагалі інший підхід до періодизації становлення оперативно-розшукової діяльності здійснено Ф.М. Косимовим у Таджикистані. На його думку, ОРД таджикської держави пройшла декілька етапів розвитку, а саме: перший етап – становлення та розвиток ОРД при зороастрійській правовій системі; другий етап – розвиток ОРД при мусульманській правовій системі; третій етап – ОРД при сумісному розвитку мусульманської, традиційної та російської правової системи у другій половині XIX – на початку XX ст., після приєднання території дорадянського Таджикистану до Росії; четвертий етап – становлення та розвиток ОРД при системі радянського права (з початку XX ст. до початку 90-х рр.); п'ятий етап – розвиток ОРД при пострадянській правовій системі Таджикистану.

Окрім того, Ф.М. Косимов визначає четвертий та п'ятий етапи як: 1) період правового «застоя» ОРД через режим секретності відповідно до принципу конспірації і розвитку теорії ОРД (до 1991 р.); 2) період гласності ОРД – роки незалежності Республіки Таджикистан (з 1991 р.) [4].

В межах державно-суспільного підходу до етапів становлення оперативно-розшукової діяльності на теренах України в підручнику за загальною редакцією професора М.П. Водька визначено такі історичні періоди: перший – розшук античних часів та епохи феодалізму : давні часи – XIV ст. (охоплює використання негласних засобів отримання інформації з використанням конфідентів до н.е. та на етапі становлення древньоруської держави та періоду феодальної роздробленості); другий – розшук періоду становлення представницької монархії в Російській імперії та абсолютизму (XV – XVIII ст.; розшук XIX – початку XX ст.); розшук Української держави (1918– 1920 рр.); оперативно-розшукова діяльність радянського періоду (1919–1991 рр.) [5, с. 11–43].

Фактично наведена періодизація розкриває становлення карного розшуку в Російській державі без врахування особливостей становлення кримінально-розшукової діяльності на теренах тієї частини України, що входила до складу Козацько-Гетьманської держави, Австро-Угорщини, Польщі, Румунії, Чехословаччини, Угорщини.

Дещо позбавлена означених недоліків класифікація періодів становлення оперативно-технічних підрозділів Національної поліції України, наведена у дисертаційному дослідженні А.В. Федотенка. Він, використовуючи структурно-функціональний чинник, визначив такі етапи становлення оперативно-технічних підрозділів у складі поліції України залежно від історичних етапів розвитку державності на території України та функцій поліцейських установ:

– XVIII ст. – початок XX ст. – існування у складі Міністерства внутрішніх справ спеціальної установи, що займалася перлюстрацією кореспонденції;

– початок XX ст. – 1917 р. – використання політичною поліцією перехоплень телефонних розмов, виявлення кореспонденції особовим відділом поліції;

– 1920–1980-ті роки – проведення оперативно-технічними підрозділами НКВС – МВС – КДБ СРСР за завданнями оперативних підрозділів міліції заходів з аудіозапису перемовин, прослуховування телефонних розмов, контролю кореспонденції;

– 1992–2000 рр. – створення у складі ОВС оперативно-технічних підрозділів та підрозділів технічної розвідки (ПБОЗ);

– 2001–2012 рр. – розширення переліку заходів, проведення яких віднесено до компетенції оперативно-технічних підрозділів;

– 2012 р. – листопад 2015 р. – наділення оперативно-технічних підрозділів повноваженнями проведення НС(Р)Д та ліквідація підрозділів технічної розвідки;

– листопад 2015 р. до теперішнього часу – створення підрозділів оперативно-технічних заходів кримінальної поліції та оперативно-технічних підрозділів Департаменту внутрішньої безпеки і Департаменту захисту економіки [10, с. 183–189].

Загальними недоліками означеної класифікації є невизначеність закономірностей появи складових ОРД на кожному етапі та відсутність конкретики становлення використання заходів щодо контролю кореспонденції у 1917–1927 рр.

Оригінальну класифікацію етапів становлення оперативно-розшукової діяльності на прикладі впровадження агентурного методу та агентурної роботи в діяльність поліції надали у своїх працях В.С. Тарасенко та Р.В. Тарасенко [13]. Означена класифікація є розвитком суспільно-державного підходу до періодизації становлення оперативно-розшукової діяльності та складається з чотирьох етапів.

Перший етап – з моменту виникнення суспільства та держави, коли негласне співробітництво відповідних органів держави та громадян тільки зароджувалося та мало виражений політико-військовий характер у боротьбі із зовнішніми та внутрішніми ворогами.

Другий етап – епоха середньовіччя та діяльність християнської церкви. Характерною рисою є непрофесійний характер розшуку, що зводився до проведення зовнішнього спостереження, збирання різноманітної інформації, у тому числі пліток, чуток, наклепів.

Третій етап – з кінця XIX – до початку XX ст., характеризується визнанням державою розшуку як суспільно корисної діяльності та її нормативно-правовою регламентацією у сфері розкриття політичних та кримінальних злочинів.

Четвертий етап – друга половина XX ст. – теперішній час, визначається пануванням думки щодо користі інституту конфіденційного співробітництва у справі боротьби зі злочинністю та надання можливості конфідентам безпечно брати участь у кримінальному судочинстві [11, с. 44–46].

Як вбачається з означеної класифікації, дослідники до чинників підґрунтя визначення періодів віднесли історичні етапи розвитку суспільства та державності відносно такої складової оперативно-розшукової діяльності як агентурно-оперативна робота та агентурний метод як її основа. В той же час зведення етапів тільки до чотирьох значно узагальнила закономірності, не деталізувавши їх до відповідних періодів становлення державності та професійного поліцейського апарату, що виконував оперативно-розшукові функції

Дещо іншу періодизацію у своєму дослідженні надає С.І. Халимон. Він поділяє другий етап на два: розшук злочинців за князівським правом (XI – XV ст.) та розшук злочинців за правом (XV – XVIII ст.).

Таким чином, він використав не тільки суспільно-державний чинник, а ще й правовий.

Як наслідок, С.І. Халимон надає дещо іншу періодизацію:

Третій етап – становлення та розвиток конфіденційного співробітництва у радянський період (1917–1991 рр.).

Четвертий етап – конфіденційне співробітництво за часів незалежної України [12, с. 234–242].

Однак ця періодизація не розкриває особливостей ОРД та агентурної роботи як її складової, притаманних кожному з історичних періодів.

На ґрунті морально-етичного підходу до періодизації етапів становлення оперативно-розшукової діяльності та на основі формування суспільної думки щодо можливості використання конфіденційного співробітництва з іншими особами, які є представниками злочинного середовища, С.М. Мороз виокремила такі етапи:

Перший етап – з моменту появи держави до середини XVIII ст., коли з'явилися на теренах Російської імперії та українських землях перші професійні розшукові підрозділи («Особлива експедиція по справах про ворів і розбійників» – 1746 р.) та розпочалося формування суспільної моралі, що виправдовувала використання конфіденційної допомоги злочинців.

Другий етап – охоплює період з кінця XVIII ст. до 80-х років XIX ст. Він характеризується формуванням на теренах Російської імперії та у країнах Європи суспільної думки про моральність використання негласних методів та конфіденційного співробітництва з іншими особами з метою захисту суспільства та громадян (Ванька Каїн – Росія, Ежен Франсуа Відок – Франція) та створення кримінальної поліції.

Третій етап – з кінця XIX ст. до 1917 р., характеризується тим, що в ті часи фор-

мується суспільна мораль, що вважає необхідністю правове закріплення методів боротьби зі злочинністю (прийняття Закону Російської імперії «Про організацію розшукової частини», 1908 р.).

Четвертий етап – з 20-х по 60-ті роки ХХ ст. – використання конфіденційного співробітництва фактично було приведене до рівня негласних заходів з регулюванням цілком таємними відомчими наказами, що фактично призвело до його зневажання та формування у суспільстві думки про його аморальність. Науковці у галузі кримінального процесу переважно дотримувалися думки щодо відмови кримінальної практики від конфідентів.

П'ятий етап – з 60-х по 80-ті роки ХХ ст., коли формувалося демократичне суспільство, що призвело до появи наукових робіт, спрямованих на встановлення ступеня моральності ОРД взагалі та використання конфіденційного співробітництва з іншими особами для вирішення завдань протидії злочинності зокрема.

Шостий – сучасний етап становлення моральності конфіденційного співробітництва як інструмента забезпечення ефективності протидії злочинності. Його можна поділити на два підетапи:

перший – розпочався з прийняття Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» у 1992 р., який закріпив його використання під час оперативного провадження та можливості його використання під час розслідування злочинів, пов'язаних з діяльністю організованих злочинних груп та організацій;

другий – розпочався з набуття чинності КПК України у листопаді 2012 р., який фактично закріпив моральність використання спеціальних слідчих методів та прийомів, а також конфіденційного співробітництва під час кримінального провадження та визначив його форми (ст. 275 КПК України).

Одним з недоліків означеної класифікації, на наш погляд, є недостатня увага до особливостей формування суспільної моралі на тій частині України, що входила до складу Австро-Угорщини, Румунії та інших держав.

Висновки. Підводячи підсумки проведеного аналізу підходів до періодизації становлення оперативно-розшукової діяльності як державно-правової форми протидії злочинності можемо визначити підґрунтям такої класифікації формування змістовної складової оперативно-розшукової діяльності:

перший етап – тотальне використання переважно агентів – шпигунів для контролю ситуації у державі як допоміжної функції її захисту від зовнішнього ворога (Східні деспотії), опитування, спостереження, огляд (українські землі ІХ – кінець ХVІІ ст.);

другий етап – формування системи методів та суб'єктів боротьби зі злочинцями негласними заходами (використання конфідентів, спостереження, перлюстрація кореспонденції) на ґрунті формування професійної поліції *на теренах України, що входила до складу Росії, Австро-Угорщини* (початок ХVІІІ – 60-ті роки ХІХ ст.);

третій етап – становлення кримінальної (на землях, що входили до складу Росії) – судової (на землях, що входили до складу Австро-Угорщини) поліції на землях України та її оперативно-розшукових сил (внутрішня та зовнішня агентура), методів (зовнішнє спостереження, установки, моніторинг оперативної обстановки), науково-технічних засобів (1873–1917 рр.);

четвертий етап – формування моносуб'єктної системи сил, засобів, методів та заходів карного розшуку України на ґрунті знищення старої системи кримінальної поліції (період Національної революції 1917–1920 рр.);

п'ятий етап – формування трисуб'єктної системи оперативно-розшукових сил міліції УРСР (карний розшук, підрозділи боротьби з розкраданням соціалістичної власності, 3-ті спецвідділи), двосуб'єктної системи оперативно-розшукових сил на українських землях у складі Чехословаччини, Румунії, Польщі та засобів (оперативні обліки, прослуховування телефонних розмов), методів (спостереження, оперативна установка, негласні обшуки та арешти), заходів оперативно-розшукової діяльності НКВС – РКМ України (1921–1939 рр.);

шостий етап – формування системи сил, методів, засобів, заходів оперативно-розшукової діяльності на ґрунті запровадження наукових досягнень щодо пошуку та фіксації оперативно-значущої інформації (1939–1958 рр.);

сьомий етап – створення науково обґрунтованої системи сил, засобів та методів (розвідувальне опитування, оперативний огляд, оперативна установка, зовнішнє спостереження, особистий пошук, агентурний метод, довгострокове впровадження у злочинне

середовище) оперативно-розшукової діяльності з переорієнтацією на проактивну попереджувальну діяльність підрозділів органів внутрішніх справ та використання положень кібернетики (1958–1991 рр.);

восьмий етап – становлення полісуб'єктної оперативно-розшукової діяльності на ґрунті формування системи оперативно-розшукових (оперативне опитування, контрольована поставка та оперативна закупка візуальне спостереження, негласне проникнення в житлові приміщення, проникнення в злочинну групу негласного працівника оперативного підрозділу або особи, яка співробітничав з ним та ін.) та оперативно-технічних заходів (зняття інформації з каналів зв'язку, контроль телеграфно-поштових відправлень, встановлення місця знаходження радіоелектронного засобу) у межах законодавчого поля пострадянської України (1992–2012 рр.);

дев'ятий етап – формування європейської моделі оперативно-розшукового та кримінального провадження на ґрунті стандартів ЄСПЛ щодо забезпечення прав і свобод людини під час здійснення ОРЗ-НС(Р)Д, пов'язаних із втручанням у права і свободи людини (2012 – теперішній час) та трансформації ОРД у кримінальну розвідку.

Означена класифікація етапів становлення оперативно-розшукової діяльності є підґрунтям майбутніх досліджень щодо закономірностей виникнення, змісту та місця оперативно-розшукової діяльності, визначення функцій та завдань теорії оперативно-розшукової діяльності як підґрунтя наукового забезпечення формування «парадигми-концепції-політики-доктрини-стратегії» держави у сфері протидії злочинності на сучасному етапі розвитку Української держави.

Бібліографічні посилання

1. Беляев В. А. Исторические этапы становления уголовно-розыскной службы Украины: выводы из цивилизационного подхода // LEGEA SI VIATA: Publicatie stintifico – practica. Decem-dbr 2013. – P. 53-57.
2. Ковалев О.Г. Оперативно-розыскная деятельность: Историко-правовой и психологический анализ : учеб. пособие. – Владимир, 2003. – 164 с.
3. Оперативно-розыскная деятельность: учебник / под ред. К.К. Горяинова, В.С. Овчинского, А.Ю. Шумилова. – М. : ИНФРА-М, 2001. – 794 с.
4. Косимов Ф. М. Становление и развитие оперативно-розыскной деятельности в Таджикистане (историко-правовое исследование) : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ф.М. Косимов. – Душанбе : ТНУ, 2016. – 195 с.
5. Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ : підручник / за ред. Водька М.П., Долженкова О.Ф., Черних. – К. : РВВ МВС України, 2012. – 884 с.
6. Оперативно-розыскная деятельность в раскрытии и расследовании пре ступлений : учеб. пособие. – Н.Новгород : ННАВД МВД РФ, 2008. – 251 с.
7. Федотенко А.В. Теоретические, правовые, организационные и тактические основы деятельности оперативно-технических подразделений Национальной полиции по противодействию преступности : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / А.В. Федотенко. – Х. : Харьковский нац. ун-т внутр. дел МВД Украины, 2017. – 309 с.
8. Мороз С.М. Морально-правові основи використання слідчим конфіденційного співробітництва з іншими особами // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2015. – Спец. вип. № 79. – С. 37-44.
9. Крулькевич А.І. Правове регулювання оперативно-розшукової діяльності оперативних підрозділів органів внутрішніх справ України : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : спец. 21.07.04 «оперативно-розшукова діяльність» / А.І. Крулькевич. – Одеса : ОДУВС, 2008. – 20 с.
10. Федотенко А. В. Историчний досвід використання поліцією Європи та Америки спеціальних слідчих методів та прийомів під час гласного та негласного поліцейського розслідування / А.В. Федотенко // Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ: проблеми теорії та практики : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 18 листопада 2016 р.). – Дніпропетровськ : ДДУВС, 2016. – С. 183–189.
11. Тарасенко В.Є. Інститут конфіденційного співробітництва в оперативно-розшуковому праві : монографія / Тарасенко В.Є., Тарасенко Р.В. – Луганськ : РВВ ЛДУВС, 2009. – 176 с.
12. Халимон С.І. Правові основи конфіденційного співробітництва в органах і установах виконання покарань / Халимон С.І. // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка. – Спец. вип. № 1. – 2011. – С. 234-242.

Надійшла до редакції 19.03.2018

SUMMARY

Shynkarenko I.R. Stages of development of models of operational-search activity of law and order agencies and special services on territories of Ukraine. The theoretical problems and historical patterns of the system of operational-search activity (OSA) on the territory of Ukraine are determined.

The directions of the formation of the OSA of law enforcement bodies of Ukraine are investigated. Positive and negative traits and patterns of organizational and tactical models of OSA at different stages of development of Ukrainian society have been studied.

The main features and components of the OSA at different stages of the historical development of statehood on the territory of Ukraine are singled out. Authorized periodization of the formation of the OSA on the territory of Ukraine is provided.

Key words: *operative-search activity, clandestine work, agents, unclassified criminal police investigation, forces of operational-search activity.*

УДК 351.74

Дніпров О.С.
кандидат юридичних наук,
керівник апарату
Адміністрації Президента України

DOI: 10.31733/2078-3566-2018-1-16-21

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВЗАЄМОДІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ З ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ

Досліджено окремі аспекти взаємодії Національної поліції з органами місцевого самоврядування щодо забезпечення публічного порядку. Проведено дослідження юридичних концепцій взаємодії поліції з органами місцевого самоврядування. Визначено окремі шляхи вдосконалення діяльності Національної поліції в процесі взаємодії з органами місцевого самоврядування щодо забезпечення публічного порядку. Наголошено, що співпраця між поліцією та громадськістю спрямована на виявлення та усунення проблем, пов'язаних із здійсненням поліцейської діяльності, і сприяння застосуванню сучасних методів для підвищення результативності та ефективності здійснення такої діяльності.

Ключові слова: *взаємодія; поліція; поліцейська діяльність; публічний порядок, публічна безпека, органи місцевого самоврядування.*

Постановка проблеми. Забезпечення публічної безпеки та порядку має важливе значення для демократичного державного й суспільного розвитку, формування громадянського суспільства та його інститутів. Діяльність у цій сфері є одним із різновидів державної управлінської діяльності, яка здійснюється органами державної влади та місцевого самоврядування, а також недержавними громадськими формуваннями. Ефективність діяльності Національної поліції значною мірою залежить від співпраці її співробітників із органами місцевого самоврядування саме у сфері забезпечення публічного порядку. На жаль, показники соціологічних досліджень громадської думки вказують на те, що лише 60% громадян України налаштовані на допомогу в роботі Національної поліції. Зважаючи на це, покращання взаємовідносин поліції із органами місцевого самоврядування залишається одним із основних завдань при реформуванні правоохоронної системи, категоричним імперативом при розбудові довірливої, консолідуючої взаємодії Національної поліції, органів влади та суспільства на сучасному етапі розвитку державності в Україні.

Аналіз публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Окремі аспекти взаємодії Національної поліції з органами місцевого самоврядування щодо забезпечення публічного порядку, охорони публічного порядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина в Україні знайшли своє відображення в працях таких вітчизняних вчених: О.Ф. Андрійко, І.В. Арістова, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, В.В. Білоус, В.О. Заросило, Р.А. Калюжний, О.Ф. Кобзар, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, М.В. Лошицький, Н.П. Матюхіна, Н.Р. Нижник, В.Ф. Опришко, О.М. Остапенко, О.С. Проневич, В.К. Шкарупа, О.С. Юнін та ін. Однак у зв'язку з низкою об'єктивних і